

FAO/UNESCO KLASIFIKACIJA TALA

doc.dr.sc. Vesna Vukadinović

OSNOVNI PRINCIPI KLASIFIKACIJE

FAO/UNESCO klasifikacija (1974.), te njena revizija (1988.), prvenstveno je namijenjena Tumaču pedološke karte svijeta, M 1:5.000.000 (FAO, 1990.). Ujedno je poslužila i kao podloga za *World Base for Soil Resources (1998.)* koja je dopunjena 2000. godine.

FAO/UNESCO klasifikacijski sustav temelji se na zonalnosti, evoluciji, morfologiji, ekologiji i geografiji tala.

Jedinice tala izdvojene su temeljem glavnih horizonata, zatim dijagnostičkih horizonata, te dijagnostičkih svojstava. Revidirana legenda karte svijeta prema navedenoj klasifikaciji sadrži 28 glavnih grupa i 153 niže klasifikacijske jedinice.

FAO/UNESCO glavne grupe i tipološke jedinice tla

<i>Glavne grupe</i>	<i>Kratice</i>	<i>Jedinice</i>
1. Fluvisols	FL	Eutric, Calcaric, Dystric, Mollic, Umbric, Thionic, Salic
2. Gleysols	GL	Eutric, Calcic, Dystric, Andic, Mollic, Umbric, Thionic, Gelic
3. Regosols	RG	Eutric, Calcaric, Gypsic, Dystric, Umbric, Gelic
4. Leptosols	LP	Eutric, Dystric, Rendzic, Mollic, Umbric, Lithic, Gelic
5. Arenosols	AR	Haplic, Cambic, Luvic, Ferralic, Albic, Calcaric, Gleyic
6. Andosols	AN	Haplic, Mollic, Umbric, Vertic, Gleyic, Gelic
7. Vertisols	VR	Eutric, Dystric, Calcic, Gypsic
8. Cambisols	CM	Eutric, Dystric, Humic, Calcaric, Chromic, Vertic, Ferralic, Gleyic, Gelic
9. Calcisols	CL	Haplic, Luvic, Petric
10. Gypsisols	GY	Haplic, Calcic, Luvic, Petric
11. Solonetz	SN	Haplic, Mollic, Calcic, Gypsic, Stagnic, Gleyic
12. Solonchaks	SC	Haplic, Mollic, Calcic, Gypsic, Sodic, Gleyic, Gelic
13. Kastanozems	KS	Haplic, Luvic, Calcic, Gypsic

<i>Glavne grupe</i>	<i>Kratice</i>	<i>Jedinice</i>
14. Chernozems	CH	Haplic, Calcic, Luvic, Glosic, Gleyic
15. Phaeozems	PH	Haplic, Calcic, Luvic, Stagnic, Gleyic
16. Greyzems	GR	Haplic, Gleyic
17. Luvisols	LV	Haplic, Ferric, Chromic, Calcic, Vertic, Albic, Stagnic, Gleyic
18. Planosols	PL	Eutric, Dystric, Mollic, Umbric, Gelic
19. Podzoluvisols	PD	Eutric, Dystric, Stagnic, Gleyic, Gelic
20. Podzols	PZ	Haplic, Cambic, Ferric, Carbic, Gleyic, Gelic
21. Lixisols	LX	Haplic, Ferric, Plinthic, Albic, Stagnic, Gleyic
22. Acrisols	AC	Haplic, Ferric, Humic, Plinthic, Gleyic
23. Alisols	AL	Haplic, Ferric, Humic, Plinthic, Stagnic, Gleyic
24. Nitisols	NT	Haplic, Rhodic, Humic
25. Ferralsols	FR	Haplic, Xanthic, Rhodic, Humic, Gelic, Plinthic
26. Plinthosols	PT	Eutric, Dystric, Humic, Albic
27. Histosols	HS	Folic, Terric, Fibric, Thionic, Gelic
28. Anthrosols	AT	Aric, Cumulic, Fimic, Urbic

GLAVNI HORIZONTI

H (*organski horizont*) - nastao ili je u fazi nastajanja akumulacijom organskih ostataka na površini, a saturiran je duže vrijeme vodom.

O (*organski horizont*) - nastao ili je u fazi nastajanja akumulacijom organskih ostataka na površini koji nisu saturirani vodom više od nekoliko dana u godini i sadrže 20% ili više organskog ugljika.

A (*mineralni horizont*) – nastao ili je u nastajanju na površini ili blizu površine ako:

- a) pokazuje akumulaciju humificirane organske tvari vezane na mineralnu frakciju ili
- b) ima pedogenetski stečenu morfologiju te izostaju svojstva E i B horizonta

Organska tvar u A horizontu je dobro razgrađena bilo da je u sitnim fragmentima ili je kao prevlaka na mineralnim česticama.

E (*mineralni horizont*) - veći sadržaj frakcije pijeska i praha s rezistentnim mineralima zbog gubitka silikatne gline, željeza ili aluminijskih ili njihovih kombinacija.

E horizont je obično eluvijalni horizont koji se nalazi ispod H, O ili A horizonta te u odnosu na njih ima manji sadržaj organske tvari i svjetliju boju.

B (*mineralni horizont*) s mogućim obilježjima:

- a) koncentracija silikatne gline, željeza, aluminijskih, organske tvari, ionskog ili koloidnog oblika ili njihovih kombinacija uslijed iluvijacije
- b) rezidualnom koncentracijom seskvioksida ovisno o izvornom materijalu

c) transformacijom izvornih tvari formira se silikatna glina, oslobađaju se oksidi ili oboje, formira se granularna, pločasta ili prizmatična struktura.

C (*mineralni horizont*) ili sloj nekonsolidiranih materijala od kojih je tlo, pretpostavlja se, formirano i koji ne pokazuju osobine bilo kojeg drugog dijagnostičkog horizonta.

R - sloj kontinuirane čvrste stijene. Stijena može imati pukotine, ali ih je premalo za značajniji razvoj korijenja. Šljunkoviti i kameniti materijal koji omogućava razvoj korijenja označen je kao C horizont.

PRIJELAZNI HORIZONTI

Prijelazni horizonti tla objedinjuju svojstva dva glavna horizonta, a prikazana su kombinacijom dva slova (npr. AE, EB, BC, CB, AB, BA, AC, CA). Prvo slovo označava glavni horizont.

Miješani horizonti označavaju se s dva slova odvojena dijagonalnom crtom (npr. E/B, B/C). Prvo slovo označava glavni horizont koji je dominantan.

Dodaci glavnim horizontima (***sufiksi***) se koriste ili kombiniraju za obilježavanje specifičnih svojstava, npr. **g** (mazotine kod pseudogleja uslijed oksidacije i redukcije), **t** (akumulacija gline), **h** (akumulacija organske tvari).

DIJAGNOSTIČKI HORIZONTI I DIJAGNOSTIČKA SVOJSTVA

Na temelju dijagnostičkih horizonata i svojstava određuju se više ili niže sistematske jedinice tala.

Dijagnostički horizonti su kvantitativno definirani na temelju jasnih terenskih i/ili laboratorijskih mjerenja. Definicije i nazivi porijeklom su iz američke klasifikacije tala (US Soil Conservation Service, 1974.), ukratko sumirane, a negdje i pojednostavljene u skladu sa zahtjevima FAO/UNESCO Tumača.

Dijagnostički horizonti:

histični H, molični A, umbrični A, fimični A, ohrični A, albični E, argični B, natrični B, spodični B, feralični B, kalcijsko karbonatni, kalcijsko sulfatni, petrokalcijski, petrokalcijsko sulfatni, sulfurični.

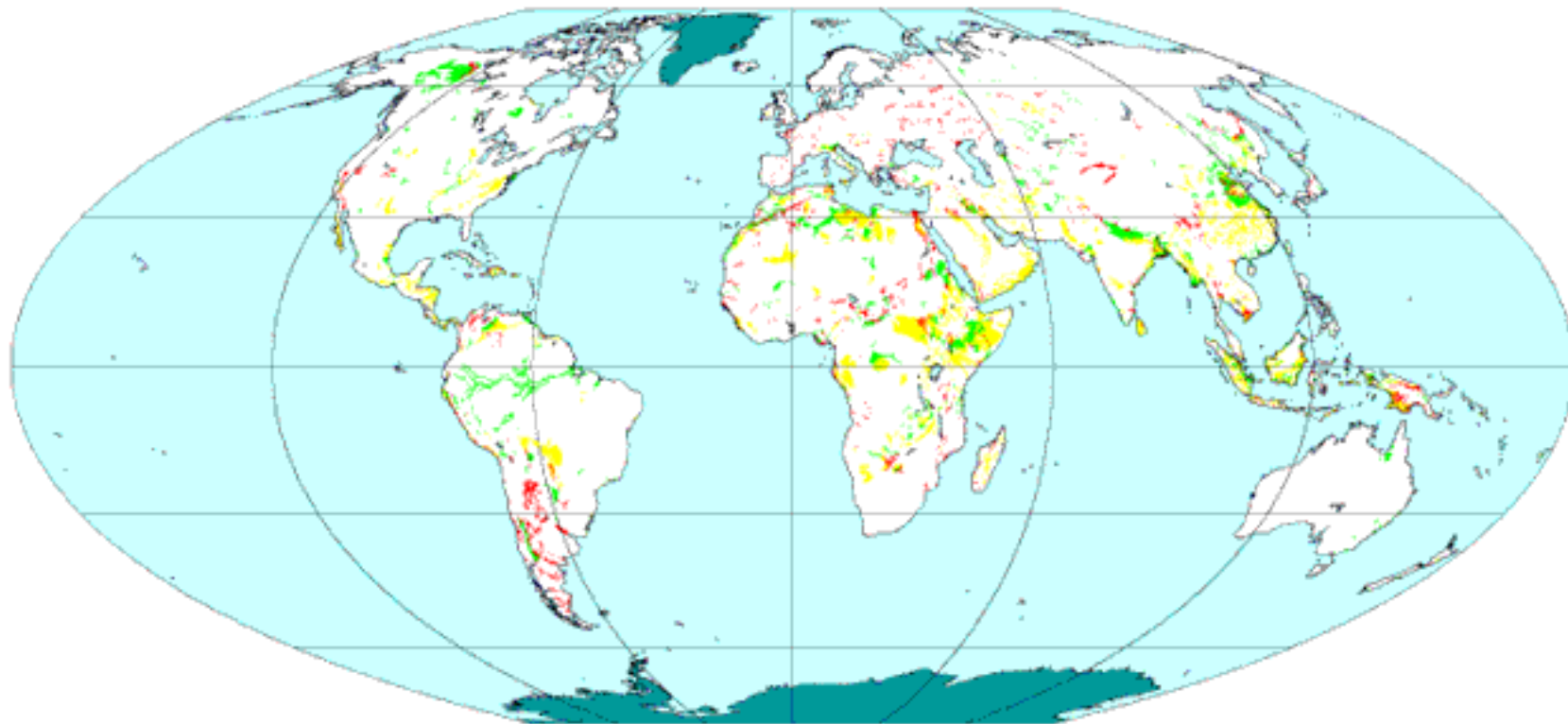
Dijagnostička svojstva:

npr. andična, feralična, ferična, fluvična, glejna, pseudoglejna (stagnic), nitična, salična, vertična i dr.

FLUVISOLS – F

(lat. *Fluvius* = rijeka)

Distribution of FLUVISOLS
Based on WRB and the FAO/Unesco Soil Map of the World

■ Dominant

■ Associated

■ Inclusions

■ Miscelanneous lands
(Inland waterbodies, Glaciers, No data)

Tla pokazuju fluvična svojstva i nemaju drugih dijagnostičkih horizonata od ohričnog, moličnog ili umbričnog A-horizonta, ili hističnog H-horizonta, ili sulfuričnog horizonta, ili sulfidičnih materijala unutar 125 cm od površine.

Matični supstrat: uglavnom recentan; fluvijalni, lakustrinski ili marinski sedimenti srednje ili fine teksture.

Rasprostranjenost: periodično plavljene površine aluvijalnih terasa, doline i močvare; klima: od arktičkog do ekvatorijalnog područja, te od semiaridnih do perhumidnih terena.

Podgrupe:

- ❄ Thionic Fluvisols (FLt) – ima sulfurični horizont ili sulfidični materijal, ili oboje, unutar 125 cm od površine.
- ❄ Calcic Fluvisols (FLm) - ostala tla koja imaju molični A-horizont ili eutrično histični H-horizont.
- ❄ Calcaric Fluvisols (FLc) - ostala tla koja su karbonatna barem unutar 20 do 50 cm od površine.
- ❄ Umbric Fluvisols (FLu) – tla koja imaju umbrični A-horizont ili distrično histični H-horizont.
- ❄ Dystric Fluvisols (FLd) – tla koja imaju BS (1M NH₄OAc kod pH 7.0) < 50% barem unutar 20 do 50 cm od površine.
- ❄ Salic Fluvisols (FLs) – tla koja pokazuju salična svojstva.
- ❄ Eutric Fluvisols (FLe) – ostali Fluvisoli.

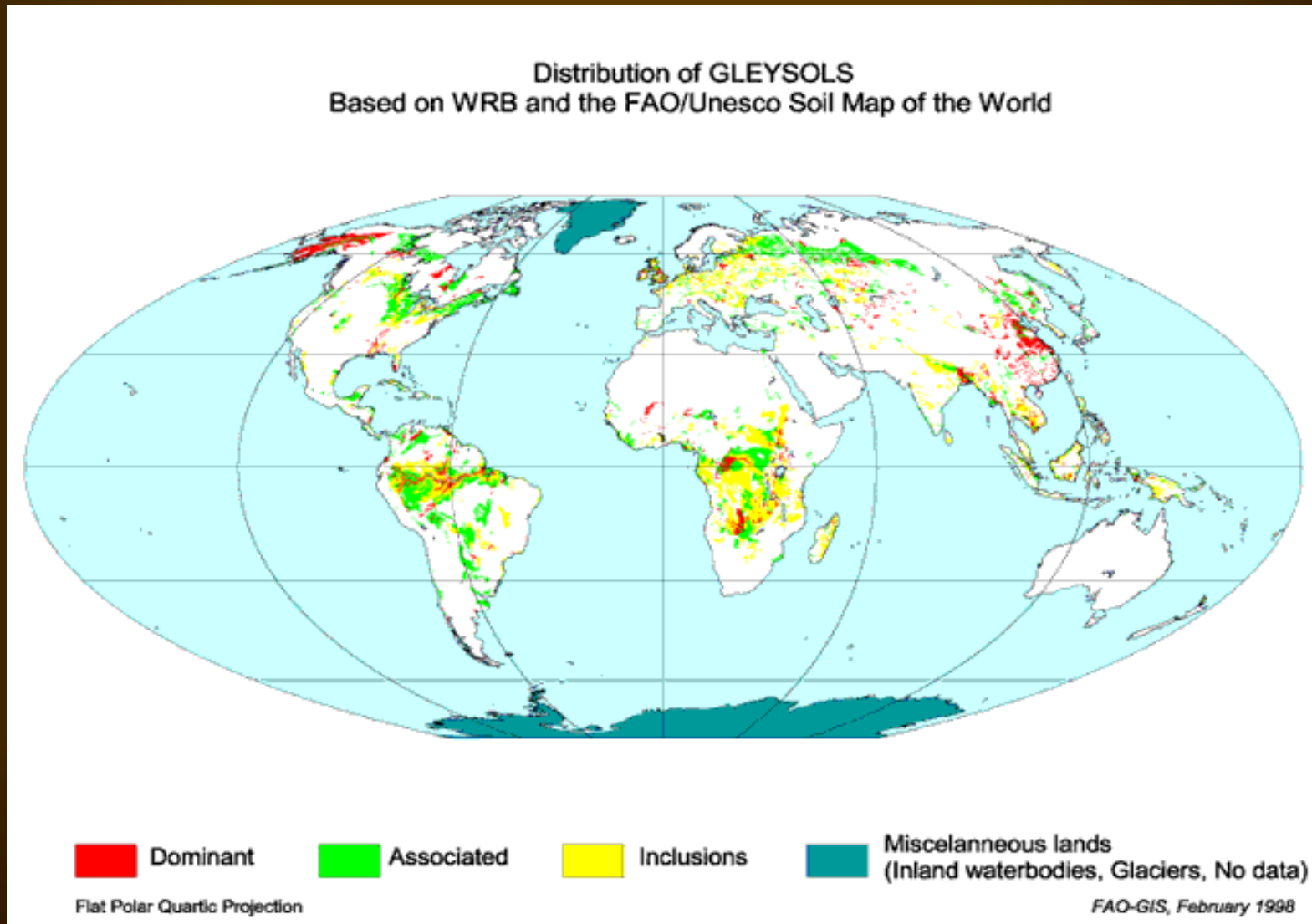
GLEYSOLS – GL

(rus. *gley* = blatna masa tla)

Tla formirana od nekonsolidiranih materijala, isključeni su materijali grube teksture i aluvijalni depoziti koji pokazuju fluvična svojstva; pokazuju glejna svojstva unutar 50 cm od površine; nemaju drugih dijagnostičkih horizonata osim A-horizonta, hističnog H-horizonta, kambičnog B-horizonta, (petro)kalcičnog ili (petro)gipsičnog horizonta; nedostaju dijagnostičke karakteristike Vertisola ili Arenosola; izostaje zaslanjenost; nedostaje plintit unutar 125 cm od površine.

Matični supstrat: širok raspon nekonsolidiranog materijala, pretežno sedimenti pleistocenske ili holocenske starosti, s bazičnim ili kiselim mineralima.

Rasprostranjenost: depresije s plitkom (visokom) podzemnom vodom.

(Rego) Humic Gleysols

Podgrupe:

- ❄ Gelic Gleysols (GLi) - imaju permafrost unutar 200 cm od površine.
- ❄ Thionic Gleysols (GLt) - imaju sulfurični horizont unutar 125 cm od površine.
- ❄ t Thionic Gleysols – tla dobre drenaže koja nikada nisu saturirana vodom duže od nekoliko dana.
- ❄ Andic Gleysols (GLa) - posjeduju andična svojstva.
- ❄ Mollic Gleysols (GLm) - imaju molični A-horizont ili eutrično histični H-horizont.
- ❄ Umbric Gleysols (GLu) - imaju umbrični A-horizont ili distrično histični H-horizont.
- ❄ Calcic Gleysols (GLk) - imaju kalcični horizont unutar 125 cm od površine.
- ❄ Dystric Gleysols (GLd) - imaju BS (1M NH_4OAc kod pH 7.0) < 50% barem unutar 20 do 50 cm od površine.
- ❄ Eutric Gleysols (GLE) – ostali.

REGOSOLS – RG

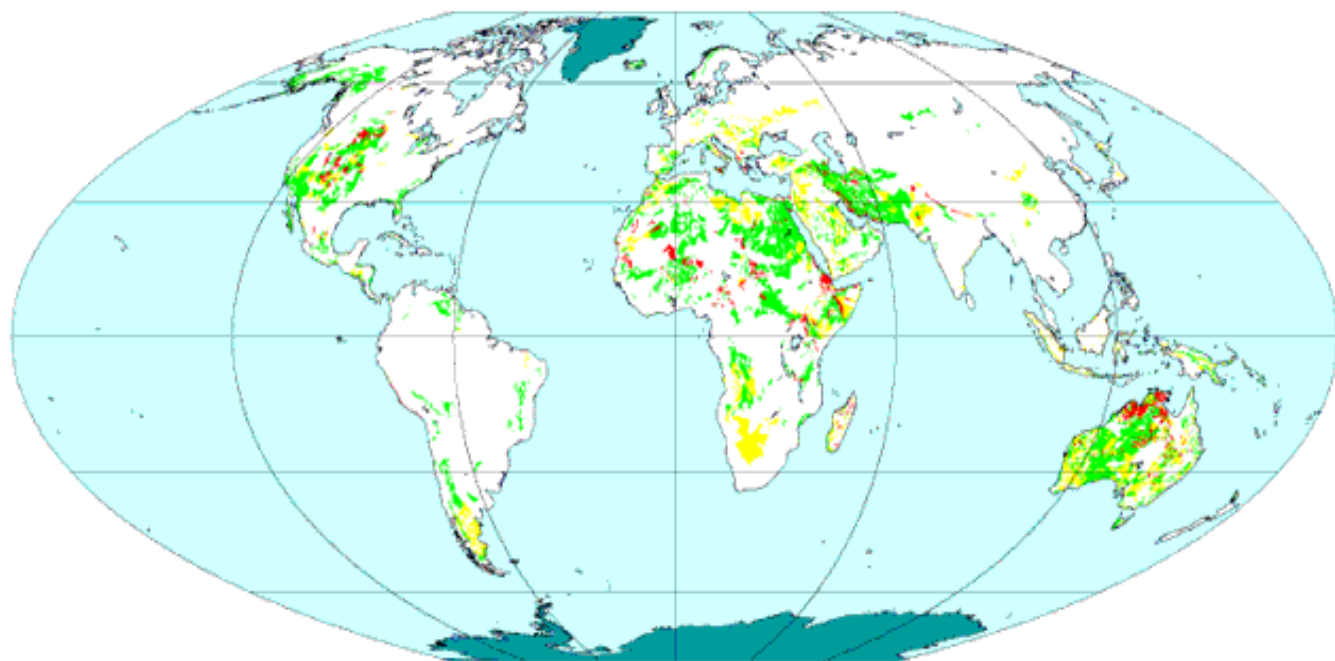
(grč. *rhegos* = pokrivač)

Tla formirana od nekonsolidiranih materijala (bez materijala grube teksture ili onih koji pokazuju fluvična svojstva), izostaju dijagnostički horizonti osim ohričnog ili umbričnog A-horizonta; nedostaju glejna svojstva unutar 50 cm od površine; izostaju dijagnostičke karakteristike za Vertisole ili Andosole; izostaje zaslanjenost.

Matični supstrat: sitnozrnati nekonsolidirani rastrošeni materijal.

Rasprostranjenost: sve klimatske zone, na svim nadmorskim visinama, često na jako nagnutim terenima.

Distribution of REGOSOLS
Based on WRB and the FAO/Unesco Soil Map of the World

■ Dominant   ■ Associated   ■ Inclusions   ■ Miscellaneous lands
(Inland waterbodies, Glaciers, No data)

Flat Polar Quartic Projection

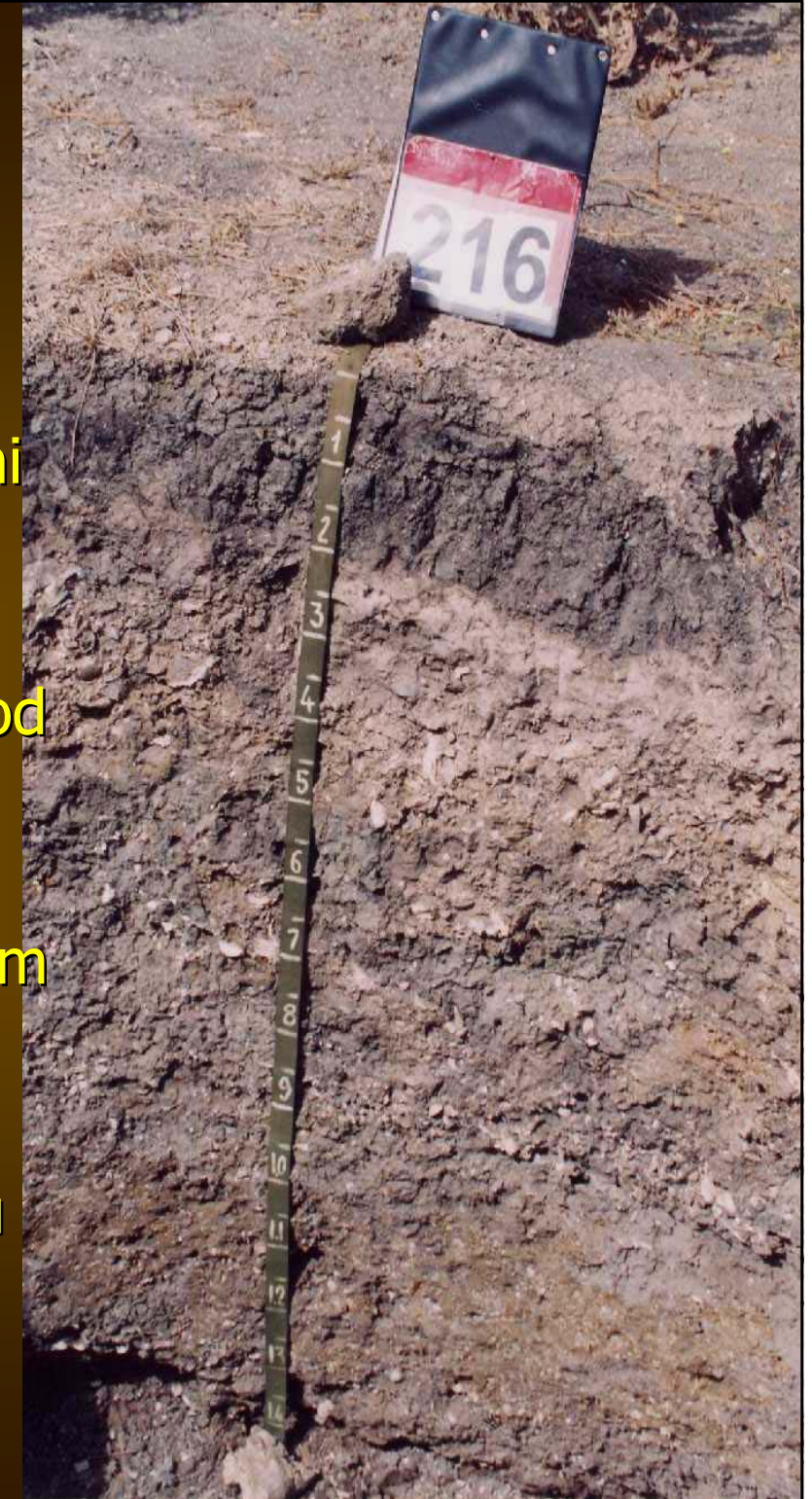
FAO-GIS, February 1998

Alluvial Regosols

Podgrupe:

- ❄ Gelic Regosols (RGi) - permafrost unutar 200 cm od površine.
- ❄ Umbric Regosols (RGu) - imaju umbrični A-horizont.
- ❄ Gypsic Regosols (RGy) – tla koja su gipsična barem unutar 20 do 50 cm od površine.
- ❄ Calcaric Regosols (RGc) – tla koja su karbonatna barem unutar 20 do 50 cm od površine.
- ❄ Dystric Regosols (RGd) - imaju BS (1M NH_4OAc kod pH 7.0) < 50% barem u sloju 20 do 50 cm od površine.
- ❄ Eutric Regosols (RGe)

VERTISOLS – VR

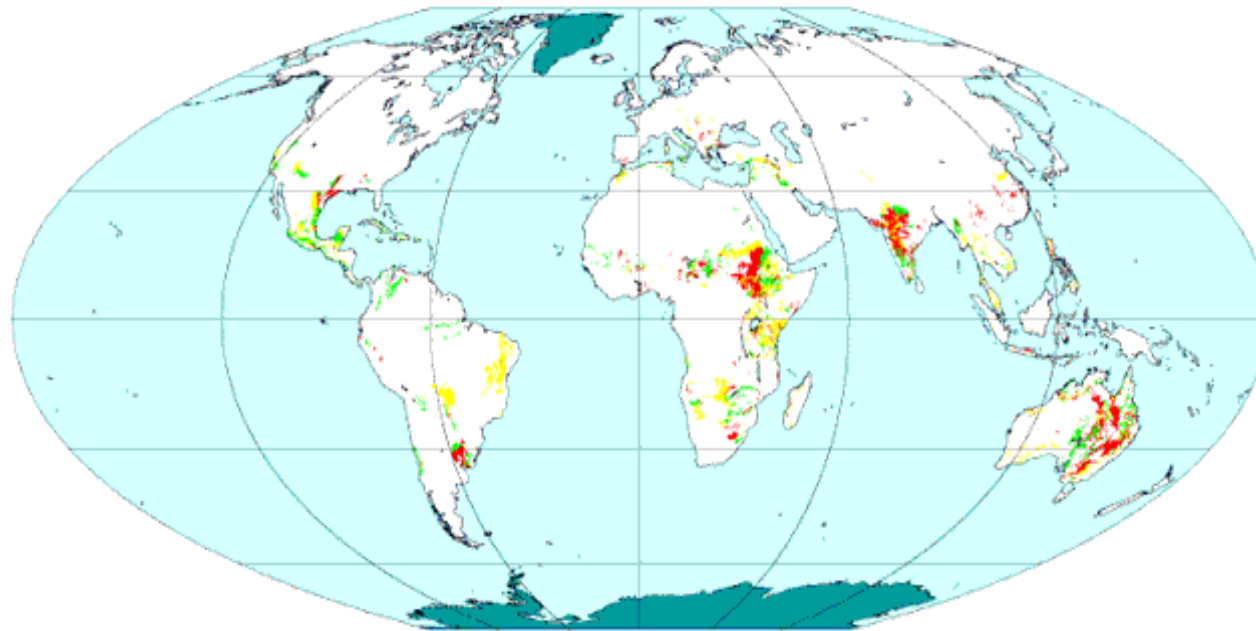
(lat. *vertere* = okrenuti)

Tla imaju ispod 18 cm dubine specifično miješanje, 30% ili više gline u svim horizontima do dubine najmanje 50 cm; tijekom nekog razdoblja ili tijekom više godina su s pukotinama barem 1 cm širine do dubine od 50 cm; imaju sjajne agregate („slickenside“) ili klinove ili poligonalne strukturne agregate na nekoj dubini između 25 i 100 cm od površine, sa ili bez gilgaj (mikroreljefa) reljefa.

Matični supstrat: sedimenti vrlo fine teksture koji sadrže velike količine smektitne gline, ili produkti raspadanja stijena koji posjeduju iste karakteristike.

Rasprostranjenost: depresije i valovite udubine u reljefu, ponekad u tropskim, semiaridnim do (sub)humidnim i mediteranskim klimatskim područjima s jasno odvojenim suhim i vlažnim sezonama. Klimaks vegetacija je savana, prirodni travnjaci i/ili šuma.

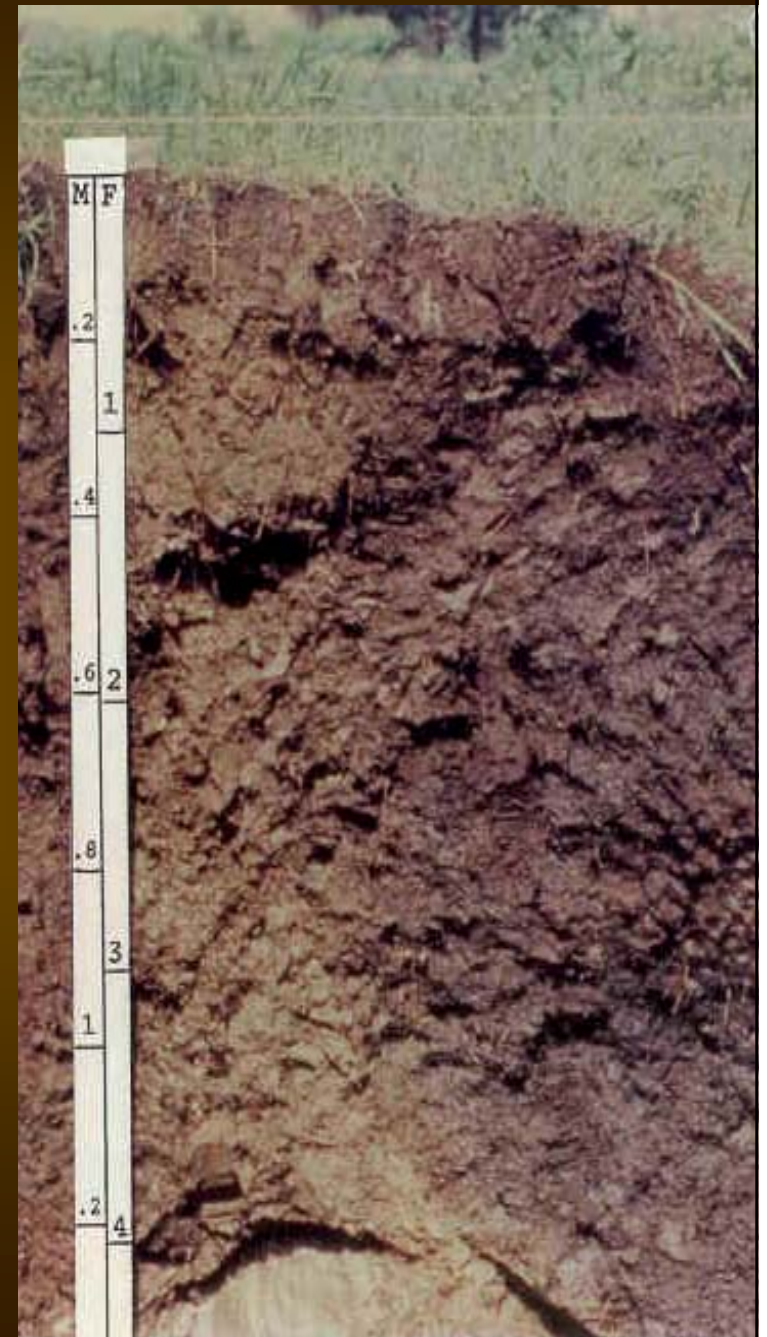
Distribution of VERTISOLS
Based on WRB and the FAO/Unesco Soil Map of the World

Red Dominant   **Green** Associated   **Yellow** Inclusions   **Teal** Miscelanneous lands
(Inland waterbodies, Glaciers, No data)

Flat Polar Quartic Projection

FAO-GIS, February 1998

Podklase:

- ❄ Gypsic Vertisols (VRy) - gipsični horizont unutar 125 cm od površine.
- ❄ Calcic Vertisols (VRk) – imaju kalcični horizont ili koncentraciju praškastog vapna unutar 125 cm od površine.
- ❄ Dystric Vertisols (VRd) - imaju BS (1M NH_4OAc kod pH 7.0) < 50% barem unutar 20 i 50 cm od površine.
- ❄ Eutric Vertisols (VRe) – ostali Vertisoli.

**KORELACIJA
PEDOSISTEMATSKIH JEDINICA
HRVATSKE
S JEDINICAMA
FAO/UNESCO KLASIFIKACIJE**

<i>Broj</i>	<i>FAO/UNESCO klasifikacija, kratica</i>	<i>Škorić et al., 1985.</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1	Calcaric Fluvisols, (FLc)	Aluvijalno, karbonatno barem između 20 i 50 cm od površine
2	Mollic Fluvisols, (FLm)	Aluvijalno-semiglejno, s moličnim humusno akumulativnim horizontom
3	Eutric Gleysols, (GLE)	Močvarno glejno – euglej, s BS 50% ili više barem između 20 i 50 cm od površine
4	Calcic Gleysols, (GLk)	Močvarno glejno – euglej, karbonatno unutar 125 cm od površine
5	Dystric Gleysols, (GLd)	Močvarno glejno – euglej, s BS 50% ili manje barem između 20 i 50 cm od površine
6	Mollic Gleysols, (GLm)	Ritska crnica Gyttja
7	Eutric Regosols, (RGe)	Koluvij s prevagom sitnice, nekarbonatni, s BS barem 50% unutar 20 do 50 cm od površine

**Tablica 5: Korelacija pedosistematskih jedinica pedološke karte RH
M 1:300.000 s FAO klasifikacijom**

<i>Broj</i>	<i>Pedosistematske jedinice klasifikacije Hrvatske, Škorić et al., 1985.</i>	<i>Pedosistematske jedinice FAO klasifikacije</i>
1	2	3
1	Kamenjar na vapnencu i dolomitu	Lithic Leptosols (LPq)
2	Arenosol antropogenizirani	Arenosols (AR)
3	Sirozem na praporu (Regosol)	Calcaric Regosols (RGc)
4	Sirozem na laporu	
5	Sirozem na flišu	
6	Koluvij s prevagom detritusa stijena	
7	Koluvij s prevagom sitnice	Eutric i Calcaric Regosols (RGe, RGc)
8	Crnica vapnenačko dolomitna (kalkomelanosol)	Mollic Leptosols (LPm)
9	Rendzina na laporu	Rendzic Leptosols (LPk)
10	Rendzina na flišu	
11	Rendzina na mekim vapnencima	
12	Rendzina na šljunku	
13	Rendzina na trošini vapnenca	
14	Rendzina na dolomitu	

Svjetska referentna osnova klasifikacije tala

- WRB -

Prve rasprave o potrebi stvaranja zajedničke terminologije i dokumentacije za zajedničku svjetsku klasifikaciju tala započete su 1978. godine u Edmontonu (Kanada) na kongresu Međunarodnog društva za znanosti o tlu.

Nakon toga je uslijedilo nekoliko sastanaka u Sofiji (Bugarska) 1981. i 1982. godine na kojima je formirana Međunarodna referentna osnovica za klasifikaciju tala.

1992. godine na sastanku u Montpellier-u (Francuska) je formirana prva skica Svjetske referentne osnovice za tla (*World Reference Base for Soil Resources-WRB*) objavljene neposredno prije održavanja Međunarodnog pedološkog kongresa u Acapulcu (ISSS, ISRIC, FAO, 1994).

Prije Svjetskog kongresa u Montpellier-u (1998.) izdane su tri publikacije koje objedinjuju raniju FAO/UNESCO klasifikaciju i Svjetsku referentnu osnovicu (WRB):

- Svjetska referentna osnovica za tla: Uvod (ISSS Working Group RB, 1998 a),
- WRB: Atlas (bid, 1998 b),
- WRB, prošireni prikaz (FAO, ISRIC and ISSS, 1998).

WRB uključuje 30 referentnih grupa tala (28 u FAO-Revidiranoj Legendi).

Tri nove referentne grupe tala su: *Cryosols*, *Durisols* i *Umbrisols*.

Greyzems iz prethodne klasifikacije je preimenovan u *Phaeozems*, a *Podzoluvisols* u *Albeluvisols*.

Ključ za određivanje referentne grupe uključuje: dijagnostičke horizonte tla, dijagnostička svojstva i dijagnostički materijal.

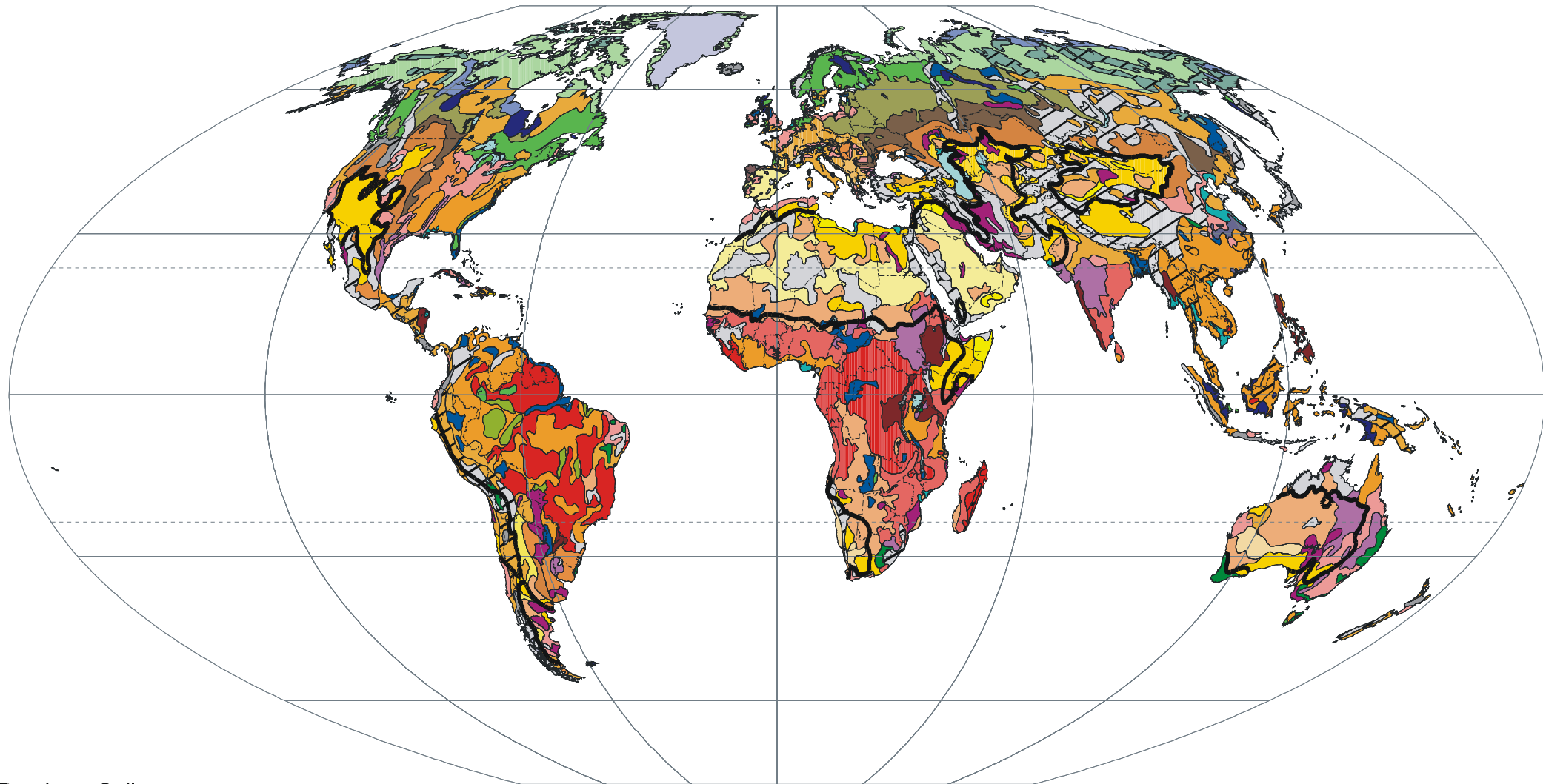
Dijagnostički horizonti: *andic*, *anthropedogenic*, *chernic*, *cryic*, *duric*, *ferric*, *folic*, *fragic*, *fulvic*, *glacic*, *melanic*, *nitic*, *petroduric*, *petroplinthic*, *plinthic*, *salic*, *takyric*, *vertic*, *vitric* i *yermic horizon*.

Dijagnostička svojstva su: alična, aridična, feralična,, glejna, permafrost, pseudoglejna ili stagnic, sadržaj karbonata itd.

Dijagnostički materijal: antropogeomorfni, karbonatni, fluvični, gipsični, organski, sulfidni itd.

Acrisols	Albeluvisols	Alisols
Andosols	Anthrosols	Arenosols
Calcisols	Cambisols	Chernozems
Cryosols	Durisols	Ferrasols
Fluvisols	Gleysols	Gypsisols
Histosols	Kastanozems	Leptosols
Lixisols	Luvisols	Nitisols
Phaeozems	Planosols	Plinthosols
Podzols	Regosols	Solonchaks
Solonetz	Umbrisols	Vertisols

WORLD SOIL RESOURCES

Dominant Soils

Acrisols, Alisols, Plinthosols (AC)	Chernozems, Phaeozems (CH)	Histosols, Gleysols (HS)	Planosols (PL)
Albeluvisols, Luvisols (AB)	Cryosols (CR)	Kastanozems, Solonetz (KS)	Plinthosols (PT)
Andosols (AN)	Durisols (DU)	Leptosols, Regosols (LP)	Podzols, Histosols (PZ)
Anthrosols (AT)	Ferralsols, Acrisols, Nitisols (FR)	Leptosols, Cryosols (LR)	Regosols (RG)
Arenosols (AR)	Fluvisols, Gleysols, Cambisols (FL)	Lixisols (LX)	Solonchaks, Solonetz (SC)
Calcisols, Cambisols, Luvisols (CL)	Gleysols, Histosols, Fluvisols (GL)	Luvisols, Cambisols (LV)	Umbrisols (UM)
Calcisols, Regosols, Arenosols (CA)	Gypsisols, Calcisols (GY)	Nitisols (NT)	Vertisols (VR)
Cambisols (CM)	Histosols, Cryosols (HR)	Phaeozems (PH)	Glaciers (gl)

Waterbodies	Steep lands
Limit of aridity	Country boundaries